

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЦЕНТРАЛЬНА МЕТОДИЧНА РАДА**

МАТЕРІАЛИ

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОЇ ВІДЕОКОНФЕРЕНЦІЇ
ЦЕНТРАЛЬНОЇ МЕТОДИЧНОЇ РАДИ**

**«ДОСВІД ВПРОВАДЖЕННЯ
ЗМІШАНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ У ЗДМУ,
ТРАЄКТОРІЯ РОЗВИТКУ ТА МІСЦЕ
В СИСТЕМІ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ»**

26 травня 2021 року

м. Запоріжжя

Д 70

Рекомендовано до друку Центральною методичною радою
Запорізького державного медичного університету
(Протокол № 5 від 27 травня 2021 р.)

Голова редакційної колегії:

Ректор ЗДМУ, професор Колесник Ю.М.

Редакційна колегія:

перший проректор доц. Авраменко М.О.

проректор НППР доц. Моргунцова С.А.

проректор з наукової роботи проф. Туманський В.О.

проректор НПП проф. Візір В.А.

голова Ради з НМЗ та ПК викладачів проф. Резніченко Ю.Г.

голова ЦМК терапевтичних дисциплін проф. Доценко С.Я.

голова ЦМК хірургічних дисциплін проф. Завгородній С.М.

голова ЦМК педіатричних дисциплін проф. Недельська С.М.

голова ЦМК медико-біологічних дисциплін проф. Беленічев І.Ф.

голова ЦМК фізико-хімічних дисциплін проф. Александрова К.В.

голова ЦМК фармацевтичних дисциплін проф. Тржецинський С.Д.

голова ЦМК гігієнічних дисциплін доц. Севальнев А.І.

голова ЦМК суспільних та гуманітарних дисциплін проф. Гребенюк Т.В.

голова ЦМК стоматологічних дисциплін проф. Возний О.В.

Робоча група:

завідувач кафедри МФІНТ проф. Рижов О.А.

секретар ЦМР доц. Демченко В.О.

методист вищої категорії Кіяшко І.О.

методист вищої категорії Лур'є І.К.

керівник ЦДО ст.викл. Дмитрієв В.С.

Д70 **Досвід впровадження змішаної форми навчання у ЗДМУ,**
траєкторія розвитку та місце в системі вищої медичної освіти : матеріали
навчально-методичної відеоконференції Центральної методичної ради
(26 травня 2021 року, м. Запоріжжя). – Запоріжжя, 2021. – 120с.

Матеріали видаються мовою оригіналу.

За достовірність матеріалів відповідальність несуть автори.

УДК 61:378.4(477.64)(063)

© Запорізький державний медичний
університет, 2021

© Видавництво ЗДМУ, 2021

Відповідь:

1. ШКК, синдром портальної гіпертензії.
2. ФГДС, УЗ, УЗ-доплерографія, КТ, МРТ, біопсія печінки + додаткові методи обстеження.

Обговорення. Студент повинен пояснити, що провідною клінічною ознакою при надходженні є ШКК, тому першим методом обстеження є ФГДС – для виявлення джерела і спробі ендоскопічної зупинки ШКК. Викладач усно дає різні характеристики варикозного розширення вен стравоходу, а студенти вказують ступінь ВРВ.

При огляді є ознаки портальної гіпертензії (ПГ). Студент повинен знати класифікацію ПГ і для диференціювання рівня портальної гіпертензії – над-, під- або печінкової рекомендувати УЗД з УЗ-доплерографією. Викладач усно окремим студентам дає ознаки над- (синдром Бадда-Кіарі), під- (тромбоз ворітної вени) і печінкової форми портальної гіпертензії, і студенти повинні діагностувати конкретне захворювання.

В анамнезі є вірусний гепатит С. Студент повинен вказати, що ВГС є однією з причин розвитку цирозу печінки і для діагностики патології печінки необхідно провести КТ, МРТ + додаткові методи - ангиографія, сцинтиграфія, УЗ-фібросканування, біопсія печінки.

У заключенні, на підставі бесіди, студенти виставляють остаточний діагноз виходячи з умов, поставлених викладачем. Наприклад: цироз печінки в результаті ВГС (або синдром Бадда-Кіарі, або тромбоз ворітної вени, ...), синдром портальної гіпертензії, ВРВ стравоходу (1,2 або 3 ступеня), кровотеча з ВРВ стравоходу, асцит.

Висновки. Таким чином, «захист» ситуаційної задачі в усній бесіді з викладачем, на відміну від інших форм контролю, дозволяє завдяки синхронному онлайн-спілкуванню проводити комплексну оцінку засвоєння матеріалу від рівня «знати» до рівня «володіти» і мінімізувати суб'єктивність виставляємої оцінки.

ДОСВІД ВПРОВАДЖЕННЯ ЗМІШАНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС КАФЕДРИ ФАРМАКОГНОЗІЇ, ФАРМАКОЛОГІЇ ТА БОТАНІКИ

Тржецинський С. Д., Одинцова В. М., Денисенко О. М.,
Головкін В. В., Корнієвський Ю.І.

Ключові слова: фармакогнозія, фармакологія та ботаніка, змішана форма навчання, MS Teams, компетенції, лікарські рослини.

Вступ. Впроваджений в Україні карантин вніс свої корективи в життя кафедри фармакогнозії, фармакології та ботаніки. Освітній процес, до якого ми так звикли (лекції, лабораторні, практичні, семінарські заняття в аудиторіях і лабораторіях кафедри) зазнав змін. Заняття, консультації, модульний та підсумковий контроль перемістились у простір інтернету. Робота кафедри в умовах карантину здійснюється за змішаною формою навчання, передусім за допомогою «хмарних» технологій, зокрема сервісу Microsoft Teams.

Основна частина. Досвід змішаної форми навчання при вивченні фармакогнозії, фармакології та ботаніки здобувачами вищої освіти базується на поєднанні елементів онлайн навчання, традиційного та самостійного вивчення.

Сервіс Microsoft Teams (MS Teams) дозволяє викладачам кафедри спілкуватися зі студентами в режимі реального часу, з повною візуалізацією проводити онлайн-заняття з фармакогнозії, фармакології та ботаніки, пропонувати студентам завдання з ідентифікації та аналізу лікарської рослинної сировини і здійснювати поточний та кінцевий контроль знань студентів з кожної теми за допомогою завдань чи тестів – усе в одному розташуванні. Це дає можливість викладачам кафедри управляти навчальним процесом, а студентам у групі комунікувати та обмінюватися файлами з викладачем та між собою; дозволяє студентам успішно засвоювати навчальний матеріал, а викладачу контролювати самостійну роботу студентів з вивчення фармакогнозії, фармакології та ботаніки.

Заняття та консультації завдячуючи функціональним можливостям Teams проводяться в синхронному онлайн-режимі за допомогою відеозв'язку зі студентами. Під час лекцій, семінарів та практичних занять викладачі демонструють презентаційні матеріали та відеоролики з вивчення різних груп біологічно активних речовин для спільного перегляду. За необхідності студенти мають доступ до відеозапису лекції в сервісі MS Stream у будь-який час.

Для якісного онлайн навчання викладачами кафедри розроблено за допомогою корпоративної програми пакету MS Office 365 навчально-методичні матеріали, які розміщені на файлообмінниках в кожній команді (групі студентів) сервісу Teams. Цей пакет включає в себе теоретичні матеріали для ознайомлення з термінологією та основними поняттями кожної групи біологічно активних речовин. Це дає можливість студентам заздалегідь вивчати матеріал та набувати практичних навичок через роботу зі зразками гербарію та сировини, з таблицями зовнішнього вигляду, формул та мікроскопічних ознак.

Під час проведення online лекцій подається мінімальна кількість текстового матеріалу, а всі слайди коментуються. Корисним, на наш погляд, виявилось під час проведення лекції звертатися до аудиторії із запитаннями. Такий підхід мобілізує увагу, наголошує на необхідність бути підготовленими до лекції (наприклад - знання латинської та англійської термінології з фармакогнозії та фармацевтичної ботаніки), покращує засвоєння матеріалу.

У процесі навчання студенти виконують практичні завдання за допомогою вбудованого сервісу «Завдання» («Assignments») відповідно до робочих програм з фармакогнозії, фармакології та ботаніки.

У розділі «Завдання» студентам призначаються завдання з ідентифікації лікарської сировини, гербарію, формул та мікроскопічних ознак для конкретних практичних робіт, які включають назву завдання, коротку інструкцію з виконання, зразки виконання, додаткові матеріали за необхідністю, дату та час кінцевого терміну виконання та критерії оцінювання завдання. Отримання студентами завдання відбувається автоматично після його призначення. Виконання завдання – проходження тестування або надсилання викладачу файлів з виконаним завданням – відстежується за допомогою вбудованого внутрішнього електронного журналу Teams. Після здачі студентом виконаної роботи викладач переглядає виконане завдання безпосередньо у Teams, оцінює його та виставляє оцінку за роботу. Після цього перевірене завдання повертається студенту, а виставлена оцінка автоматично відображається у електронному журналі Teams.

Важливим елементом опрацювання матеріалів занять з фармакогнозії є короткі відео з навчально-дослідної ділянки, на якій презентована колекція більш ніж 200 рослин.

Мотивація online навчання є ключовою проблемою з якою стикаються викладачі. Більшість студентів погоджуються з думкою, що успішність навчання залежить від їхньої вмотивованості. Для підвищення мотивації у здобувачів вищої освіти та активізація їх творчої діяльності при проведенні занять з фармацевтичної ботаніки було запропоновано складання кросвордів з різних тем українською та англійською мовами, створення аудіо файлів, презентацій на співставлення «Знайди пару» (плід-рослина, рослина – листя, фото рослини-назва, застосування). Це, на наш погляд, сприяло кращому засвоєнню матеріалу.

Систематичне проведення онлайн консультацій у програмі Teams дає можливість успішного дистанційного проходження студентами тестів за обговореними темами. Такий підхід до проведення занять з фармакогнозії, фармакології та ботаніки допомагає студентам при підготовці до ЛІ КРОК-1 та 2 і ОСП, які є обов'язковими для здобувачів вищої освіти.

Висновки. Участь в організації online навчання дозволяє зробити висновок, що такі освітні технології сприяють розвитку комунікативних навичок і формують практичні вміння студентів, розвивають творчий потенціал, мотивацію до навчання, крім того дистанційне навчання формує навички та уміння роботи з різними інформаційними джерелами.

Викладачам та студентам необхідно володіти пошуковими методами, вміти організовувати власну самостійну роботу, підвищувати рівень комп'ютерної грамотності.

Змішана форма навчання на кафедрі фармакогнозії, фармакології та ботаніки складається з трьох етапів: дистанційне вивчення теоретичного матеріалу, освоєння практичних аспектів у формі денних занять, здача підсумкового та модульного контролю.

Створенню належної мотивації до вивчення фармакогнозії, фармакології та ботаніки сприяє чітке визначення на початку курсу та доведення до студентів критеріїв оцінювання залежно від виконаної студентом навчальної роботи.

Для оптимізації навчального процесу доцільно встановлення вебкамери на дослідну ділянку лікарських рослин ЗДМУ, що дасть змогу здобувачам спостерігати за всіма фазами вегетації рослин, ідентифікувати їх за зовнішніми ознаками, порівнювати з гербарійними зразками та рослинами, які зростають в різних регіонах України, де проживають студенти.

ФІЛОСОФІЯ АКТИВНОГО НАВЧАННЯ: ЗАСТОСУВАННЯ НОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙНО-УПРАВЛІНСЬКИХ ІННОВАЦІЙ ПРИ ПІДГОТОВЦІ ДО ЛЦЕНЗІЙНОГО ІСПИТУ КРОК-1

Беленічев І.Ф., Рижов А.А., Бухтіярова Н.В., Самура І.Б.,
Степанова Н.В., Риженко В.П.

Ключові слова: активне навчання, інновації, інтерактивна лекція

Вступ. З метою активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів при вивченні фармакології, патофізіології, нормальної фізіології, патанатомії, біохімії, анатомії (*дисциплін, що входять до КРОК-1*) вкрай необхідним є широке використання як дидактичних, так і організаційно-управлінських засобів, широке використання яких представляється як активне навчання. Перехід на активне навчання є важливим пусковим механізмом в підвищенні якості успішності студентів медичних факультетів в подоланні не тільки бар'єрів КРОК-1, але і у більш глибокому розумінню дисципліни. Таке навчання будується на основі використання активних методів і технологій в процесі проведення занять.

Основна частина. Технологія інтерактивного навчання на лекції являє собою особливу організацію навчального процесу, при якій неможлива неучасть студента у засвоєнні нового матеріалу на лекції. Перевагами проведення інтерактивної лекції є, перш за все, цілеспрямована активізація мислення, коли студент змушений бути активним незалежно від його бажання, більш тривала активність протягом усієї лекції, творче прийняття рішень, підвищений ступінь мотивації студента, навчання будується за допомогою прямих і зворотних зв'язків.

Оцінка ступеня засвоєння розглянутого на лекції матеріалу. Для цього нами розроблені наступні підходи: в кінці кожного блоку інформації, до уваги студентів на презентації представляється ситуаційна задача з теми і варіантами відповідей. Під час відповідей на дошці висвічуються, у вигляді діаграм, відсотки зазначеного кожного варіанта відповідей. Потім змінюється колір діаграми правильної відповіді. Це дає можливість не тільки студенту краще засвоїти матеріал і запам'ятати правильну відповідь, але і викладачу об'єктивно оцінити ККД лекційного матеріалу.

Нами в кожній лекції планується використовувати якірні тестові завдання для іспитів КРОК-1 в обсязі 5-7, які рівномірно розподіляються за суброзділами лекції. Наприкінці лекції студентам можна запропонувати відповісти на питання з відображенням на моніторі кількості відсотків відповідей на такі питання: «матеріал легко засвоюється», «матеріал погано легко засвоюється», «інформативність презентації», «неінформативність презентації», «хороша подача матеріалу», «погана подача матеріалу».

Отримана зворотний зв'язок студент-викладач є досить об'єктивною характеристикою в силу свіжості вражень і анонімності, але іноді присутні елементи